

Leren participeren **door Christa Nieuwboer**

Niet alleen kinderen, ook volwassenen hebben een veilige basis nodig om zich te kunnen ontwikkelen. Daarbij zal het onderwijs rekening moeten houden met alle kennis en levenservaring die volwassenen al hebben opgedaan en het wereldbeeld dat zij zich gevormd hebben, inclusief de eventuele 'barsten in hun levensloop'. Zeker als het gaat om vakken met psychosociale doelen, zoals *21-century skills* en inburgering, vereist dit een specifieke pedagogische benadering. Niet de vakinhoud, het curriculum en de docent staan centraal; maar de lerende, zijn levensloop en zijn functioneren in het dagelijks leven. De gewenste pedagogische aanpak is sociaal-constructivistisch van aard. In het programma Themis is zo'n aanpak concreet vormgegeven en geëvalueerd.

Een opeenstapeling van factoren zoals een laag opleidingsniveau, laag integratieniveau en beperkte taalbeheersing, leidt er bij een groep volwassen inwoners toe dat zij minder deelnemen aan de samenleving dan mogelijk zou zijn. Kwetsbare inwoners trekken zich soms onbegrepen, miskend of verongelijkt terug in de bekende wereld van hun eigen woonomgeving. Dit heeft niet alleen gevolgen voor hen als individu, maar ook voor hun gezin. Zo neemt de culturele spanning tussen 'uit' (bijv. straat, school, werk) en 'thuis' toe, in het bijzonder ook bij de betrokken opgroeiende kinderen. In o.a. taalcurricula NT1 en/of NT2 en toeleiding naar werk stuiten deze inwoners op een blokkade. Inburgering gaat te veel over taal en te weinig over leren leven in een samenleving met onbekende waarden en normen. Het klassikale, traditionele onderwijsmodel sluit niet aan bij hun belevingswereld en neemt hun voorgaande kennis, waarden en context niet voldoende serieus.

Sociaal-constructivistisch onderwijs, al 50 jaar in ontwikkeling maar in Nederland vrij onbekend, gaat allereerst uit van wat relevant is voor de lerende. Hoewel het hoogste leerdoel 'actieve deelname aan de samenleving' is, wordt dit door de specifieke leergroepen heel verschillend ingevuld. Een 18-jarige Ethiopische migrant zal hier immers een heel andere voorstelling van hebben dan een 50-jarige Nederlandse laaggeletterde. Zij staan voor heel verschillende uitdagingen in hun leven! Als participatie het doel is, is een participatieve leer methode de weg.

Participatieve volwasseneneducatie zorgt ervoor dat volwassenen met elkaar in contact komen, zelfvertrouwen opbouwen, leerbaarheid ontwikkelen en hun talenten ontdekken en leren benutten. Kern van zo'n programma is het doelbewust en resultaatgericht ontwerpen van een veranderkundig proces. De

docent is een facilitator die samen met de deelnemers de beginsituatie in kaart brengt ('mapping') en de vaststelling van leerdoelen begeleidt. Vervolgens wordt systematisch gewerkt aan het uitwisselen van kennis binnen de groep ('interne perspectieven') en het toevoegen van kennis van buiten de groep ('externe perspectieven'). Daardoor is het leerklimaat veilig - en pas vanuit veiligheid overwegen mensen verandering. De excursies en gastlessen dagen uit tot kritisch en creatief denken, samenwerking en het gezamenlijk oplossen van problemen.

Vooraf voor de kwetsbare groepen vormt dit type volwassenenonderwijs de noodzakelijke basis, een opmaat naar meer formele vormen van leren. De toeleiding naar andere vormen van onderwijs, werk en hulpverlening wordt veel gemakkelijker en de lerende is hiervoor (vaak voor het eerst) intrinsiek gemotiveerd. Facilitators worden ondersteund door een training, een online platform en een Themis Toolbox met meer dan 150 didactische werkvormen. De didactische methode is het stevige fundament onder dit type volwassenenonderwijs, terwijl de vakinhoud in hoge mate flexibel is.

Themis (sinds 2001) is ontwikkeld door [Vantrood Educational Services](#), is een *evidence-based* interventie en opgenomen in: ↗ [Databank Sociale interventies](#) en ↗ [Kennissplatform Integratie en Samenleving](#). De Themis Opvoedcursus (module 5) is bovendien apart opgenomen in de ↗ [Databank Effectieve jeugdinterventies NJi](#).